

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอน
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย
- 2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 2.3.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.3.4 กระบวนการในการอ่าน
 - 2.3.5 ความเข้าใจในการอ่าน
 - 2.3.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน
- 2.4 เอกสารที่เกี่ยวกับทฤษฎีและจิตวิทยาการอ่าน
 - 2.4.1 การเรียนรู้
 - 2.4.2 ทฤษฎีการอ่าน
 - 2.4.3 ความพร้อมในการอ่าน
 - 2.4.4 ความสนใจในการอ่าน
- 2.5 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่านในใจ
 - 2.5.1 ลักษณะของการอ่านในใจ
 - 2.5.2 ความสำคัญของการอ่านในใจ
 - 2.5.3 แนวการสอนอ่านในใจ
 - 2.5.4 การพัฒนาทักษะการอ่านในใจ
 - 2.5.5 เทคนิควิธีสอนที่นำมาใช้พัฒนาการสอนอ่านในใจ
 - 2.5.6 รูปแบบการสอนอ่านในใจที่พัฒนาขึ้น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน

2.1.1 รูปแบบการสอนในลักษณะที่เป็นกิจกรรมหรือวิธีสอน ตามแนวคิดของ Joyce and Weil และแนวคิดของ Saylor, Alexander and Lewis

Joyce and Weil (อ้างถึงใน วชิระ จันทาโทอ่อน, 2532) จัดรูปแบบการสอนออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

1) รูปแบบที่มาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) เป็นรูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ในสังคม เพื่อให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการเรียนรู้ร่วมกัน รูปแบบที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การคิดแก้ปัญหาสังคม (Jurisprudential Inquiry) การสืบเสาะทางสังคม (Social Inquiry) และการฝึกปฏิบัติ (Laboratory Method)

2) รูปแบบที่มาจากกระบวนการคิด (Information Processing) เป็นรูปแบบที่เน้นให้เกิดพฤติกรรมทางความคิด รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การฝึกฝนโน้ต (Concept Attainment) การสอนอุปมาน (Inductive Teaching) สิ่งช่วยจัดระเบียบความรู้ล่วงหน้า (Advance Organizer)

3) รูปแบบที่มาจากบุคคล (Personal) เป็นรูปแบบที่เน้นพัฒนาการของบุคลิกภาพ รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การสอนแบบไม่นำทาง (Non - Direct) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Synectics) การฝึกความตระหนักรู้ในตนเอง (Awareness Training)

4) รูปแบบที่มาจากการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การวางเงื่อนไข (Operant Conditioning)

Saylor, Alexander and Lewis (อ้างถึงใน วชิระ จันทาโทอ่อน, 2532) จัดรูปแบบการสอนออกเป็น 5 กลุ่มตามจุดมุ่งหมายของการสอน ดังนี้

1) รูปแบบที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (Subject Matter) เน้นการให้เนื้อหาวิชา รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การบรรยาย (Lecture) การอภิปรายซักถาม (Discussion)

- Questioning) การฝึกสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry training) สิ่งช่วยจัดมโนติล่วงหน้า (Advance Organizer)

2) รูปแบบที่เกี่ยวกับสมรรถภาพ / เทคโนโลยี (Competencies / Technology) เน้นการวางแผนการสอน รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การออกแบบการสอน (Instructional System Design) บทเรียนโปรแกรม (Programmed Instruction)

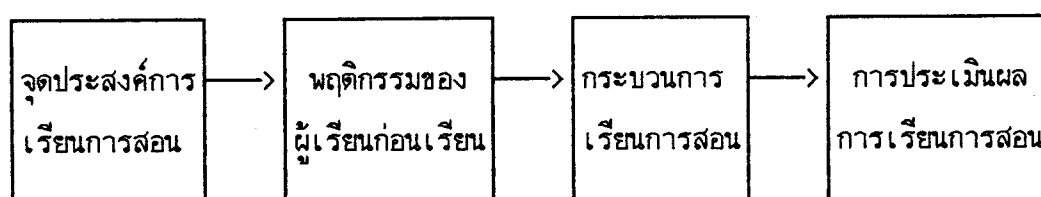
3) รูปแบบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของมนุษย์ กระบวนการ (Human Traits / Process) เน้นกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณลักษณะ รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ บทบาทสมมติ (Role Playing) การจำลองสถานการณ์ (Simulation)

4) รูปแบบที่เกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคม / กิจกรรม (Social Functions / Activities) เน้นกิจกรรมในชุมชน รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ กิจกรรมชุมชน (Community Activities) การค้นคว้าเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การคิดแก้ปัญหาสังคม (Jurisprudential)

5) รูปแบบที่เกี่ยวกับความสนใจและความต้องการ (Interest and Needs) เน้นการเรียนรู้อย่างอิสระของแต่ละบุคคล รูปแบบการสอนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ การศึกษาอย่างอิสระ (Independent Learning and Self - Instruction) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Synectics)

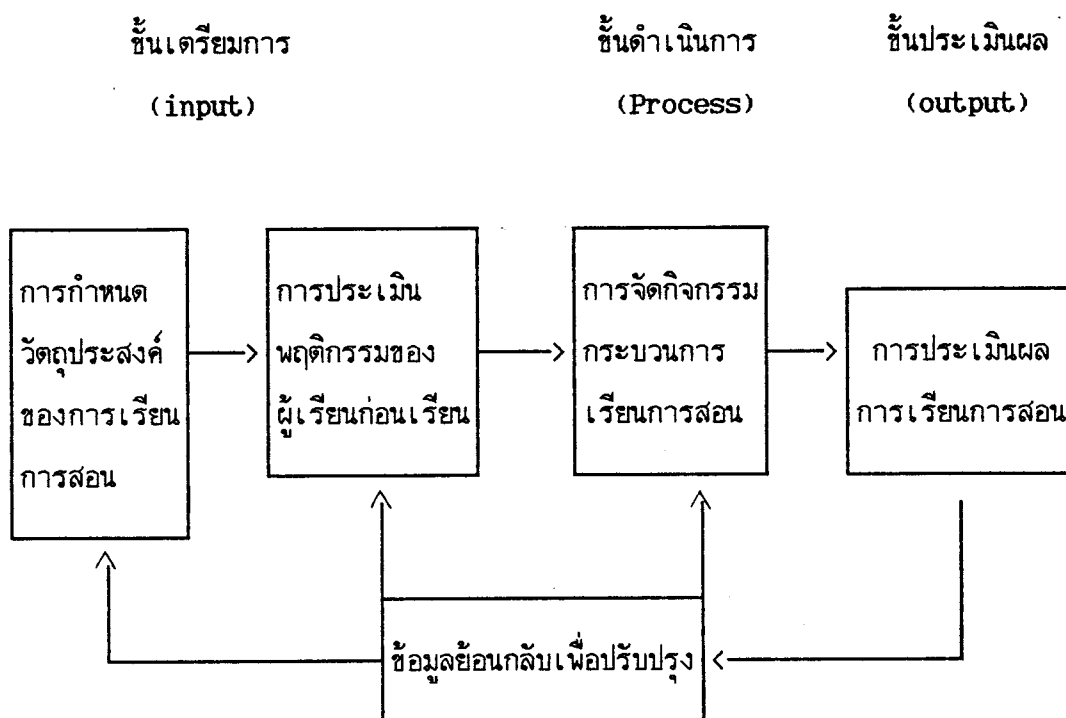
2.1.2 รูปแบบการสอนในลักษณะที่เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

Glaser (อ้างถึงใน De cecco, 1968) ได้แสดงรูปแบบการสอนพื้นฐานขึ้น ประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ตามลำดับชั้นในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการสอนของ Glaser

De Cecco (1968) ได้นำรูปแบบการสอนของ Glaser มาจัดให้เป็นระบบได้ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนของการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบกับรูปแบบการสอนของ Glaser (De Cecco, 1968)

กิ่งฟ้า สินธุวงศ์ (2536) ได้แจกแจงรายละเอียดของรูปแบบการสอนที่จัดระบบในแต่ละขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ
 - การสำรวจปัญหาและทรัพยากร
 - การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน
 - การวิเคราะห์ผู้เรียน
 - การวิเคราะห์และจัดลำดับเนื้อหาสาระ
 - การกำหนดวิธีสอน กิจกรรม
 - การกำหนดแนวทางการประเมินผล
 - การเขียนแผนการสอน

2) ขั้นตอนการ ดำเนินการสอนจำแนกได้เป็นขั้นตอนดังนี้

- การนำเข้าสู่บทเรียน
- การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน
- การสรุปและวัดผล

3) ขั้นตอนประเมินผล เป็นการตรวจสอบดูว่า การเรียนการสอนที่ได้เตรียมการ และดำเนินการนั้น สามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ จำแนกได้ดังนี้

- การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอน
- การวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทย ฉบับปรับปรุง ระบุเป้าหมายสำคัญที่จะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) และการเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2534)

1) ใช้ภาษาสื่อความได้

ให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สามารถนำไปใช้ติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

- (1) ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา
- (2) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- (3) มีความคิดและวิจารณ์ในการใช้ภาษา

2) เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย

มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ไว้ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมดังนี้

- (1) ตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย
- (2) เห็นความงามของภาษาไทย
- (3) มีความภูมิใจในการใช้ภาษาไทย

3) มีนิสัยรักการอ่าน

ส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านคล่อง เขียนคล่อง มีนิสัยที่ดีในการอ่าน อ่านหนังสือได้หลายประเภท มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างนิสัย

ในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนที่มีนิสัยรักการอ่าน จะมีความคิดก้าวไกล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

กรมวิชาการ (2534) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทยดังนี้

- 1) ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ถูกต้องคล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำ แล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน
 - 2) สอนให้ถูกต้องตามหลักภาษา
 - 3) ฝึกให้ผู้เรียน รู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่กับการใช้ภาษา และให้รู้วัฒนธรรม
 - 4) ฝึกให้ผู้เรียน รู้จักวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหาและให้มีวิสัยทัศน์ในการใช้ภาษา
 - 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียน นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทย ไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ
 - 6) ปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย
 - 7) ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดความพึงพอใจในความงามของภาษา
 - 8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต
 - 9) สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน
 - 10) ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำและจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ
 - 11) ทำภาษาที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
 - 12) ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอน
- ในโรงเรียน
- 13) เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดประเมินผล ต้องคำนึงถึงวัย และระดับชั้น
 - 14) ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเอง เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ
 - 15) ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
 - 16) สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน

17) จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนาน

18) จัดทำหนังสือที่เหมาะสมให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ หรือ ส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้เด็กเรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

ประติพันธ์ อปรมัย (2529) กล่าวถึงการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาทั้งทางด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนสัมพันธ์กัน และมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาสื่อความได้เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย และมีนิสัยรักการอ่าน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน ผู้เรียนเรียนด้วยความสนใจอยากจะเรียนและสนุกสนาน รู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ได้อ่าน และครูคอยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2.3.1 ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ในลักษณะต่าง ๆ หลายทัศนะ ดังนี้ Hildreth (อ้างถึงใน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2533) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า "การอ่าน คือ กระบวนการทางสมองที่จะแปลสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มองเห็นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่าน คือ กระบวนการสังเกต ตู หรือทำความเข้าใจความจากหนังสือ" ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519) กล่าวว่า "การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด แล้วนำความคิดนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์" ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวว่า "การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้" สุขุม เฉลยทรัพย์ (2530) กล่าวว่า การอ่าน คือ กระบวนการค้นหาความหมาย หรือความเข้าใจตัวอักษรและสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่ใช้แทนความคิด เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่าน

จากความหมายของการอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมาย ของสัญลักษณ์ออกมาเป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่าน นอกจากจะเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญสำหรับไปใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ทั่วไป เพื่อส่งเสริมความคิดและพัฒนาสติปัญญา

นอกจากนั้น ประเทิน มหาจันทร์ (2530) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่าน นอกจากจะทำให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาล้วนตัว และปัญหาที่เกี่ยวกับสังคมได้แล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อีกด้วย

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523) กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่นักเรียนแสวงหาสรรพวิทยาการต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้ว่า เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ

บันลือ พฤษะวัน (2534) กล่าวว่า การอ่านเป็น เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความคิด ส่งเสริมให้เด็กผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการคิด อันจะนำไปใช้ในการฟัง พูด(อ่าน) เขียนและหลักภาษาได้ดี

กรมวิชาการ (2522) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านว่า เป็นพฤติกรรมสำคัญยิ่ง เพราะกิจกรรมทุกชนิดของการเรียนและผลสัมฤทธิ์ของการเรียนต้องอาศัยการอ่านทั้งสิ้น

ดังนั้น จึงสรุปความสำคัญของการอ่านได้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ความบันเทิง ที่ช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านหนังสือแต่ละครั้งผู้อ่านมักมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจหรือประโยชน์ที่ต้องการได้รับ ซึ่งได้มีผู้รู้ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2533) และสมพร มั่นตะสูตร แห่งพานิช (2534) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่านคล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

- 1) การอ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านเพื่อให้ได้ความรู้และนำมาใช้ประโยชน์
- 2) การอ่านเพื่อหาความบันเทิง เป็นการอ่านหนังสือเพื่อพักผ่อน
- 3) การอ่านเพื่อหาความคิดแปลกใหม่

4) การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ เป็นการอ่านเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดและทัศนคติ

พันธุทิพา หลายเลิศบุญ (2535) แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านออกเป็น 3 ประการ คือ

- 1) อ่านเพื่อความรู้
- 2) อ่านเพื่อความคิด
- 3) อ่านเพื่อความบันเทิง

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ อ่านเพื่อพัฒนาเพิ่มพูน ความรู้ ความคิด และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2.3.4 กระบวนการในการอ่าน

การอ่าน เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ และสัญลักษณ์ (ตัวอักษร) ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการอ่านไว้ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2528) กล่าวว่า การอ่านมีกระบวนการดังต่อไปนี้

- 1) การอ่านเริ่มด้วยการดูตัวอย่างให้ชัดเจน
- 2) การเข้าใจความหมายของคำ
- 3) การพิจารณาเลือกความหมายที่ดีที่สุด ซึ่งเหมาะกับข้อความและเนื้อเรื่องนั้น
- 4) การนำความหมายไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการ 2 กระบวนการ ดังนี้

1) กระบวนการทางกาย เมื่อร่างกายตอบสนองต่อสัญลักษณ์ที่สายตามองเห็นแล้วส่งผ่านข้อมูลที่ได้รับไปยังสมอง

2) กระบวนการทางสมอง ซึ่งความหมายต่าง ๆ ของสัญลักษณ์ จะได้รับการรับรู้และแปลความหมาย

พันธุทิพา หลายเลิศบุญ (2535) กล่าวถึงกระบวนการของการอ่านว่า ประกอบด้วย

- 1) การมองเห็นคำและตัวอักษรอย่างชัดเจน
- 2) การแปลความหมายและเข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ
- 3) การรู้จักเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
- 4) การนำความหมายนั้นไปใช้

ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2530) กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ อันประกอบด้วย การส่งสาร และการรับสาร

จะเห็นได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันระหว่างการรับรู้ทางกาย และการแปลความหมายด้วยสมอง

2.3.5 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านนับว่าเป็นจุดประสงค์หรือหัวใจของการอ่าน เพราะในการอ่าน ถึงแม้ว่าจะอ่านได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่าน ไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ตนอ่านได้แล้ว ก็กล่าวได้ว่าการอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

ชวาล แพร์ตกุล (2520) ให้ความหมายของความเข้าใจว่า คือ ความสามารถในการผสมผสานแล้วขยายความรู้ความจำออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นของตัวปัญหา เป็นความพยายามของสมองที่จะดัดแปลง ปรับปรุงหรือเสริมแต่งความรู้เดิมให้มีลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป

Wainwright (อ้างถึงใน วัชพันธ์ ลิณสถาพรพงศ์, 2535) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่านจะต้องมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
- 2) เลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
- 3) ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
- 4) สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้
- 5) สรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่ตนอ่านได้
- 6) เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์ได้

สมศักดิ์ ลิณฐานะเวช (2528) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเอาไว้ ดังนี้

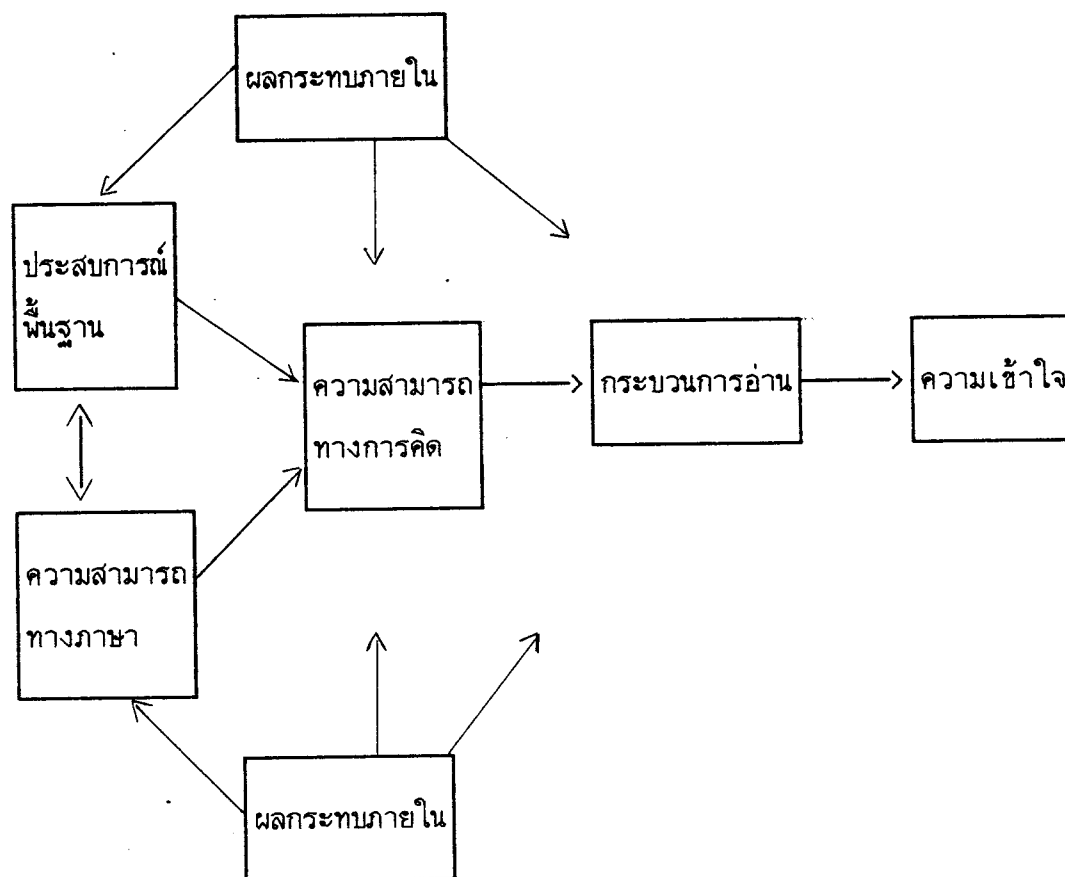
1) ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับใจความเรื่องที่อ่านแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในขณะที่อ่าน

2) นิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น เข้าใจและถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับสติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความยากง่ายของข้อความ

3) ระดับความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ วิธีการอ่านและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

Smith and Haris (1982) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อความเข้าใจเอาไว้ 5 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐาน ความสามารถทางภาษา ความสามารถทาง

การคิด ผลกระทบภายใน ได้แก่ ความสนใจ ทักษะคิด ความเชื่อ และความรู้สึก และกระบวนการอ่าน ดังแสดงในแผนภาพที่ 3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านของ Smith and Haris

2.3.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านมีหลายระดับ เริ่มจากระดับง่ายไปจนถึงระดับที่ยาก ดังที่ให้นักการศึกษาได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

Dullman, and Other (1974) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ ดังนี้ คือ

- 1) ระดับความเข้าใจชั้นข้อเท็จจริง (Factual level or literal reading level) คือ เข้าใจเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้
- 2) ระดับความเข้าใจชั้นตีความ (Interpretation reading level) คือการอ่าน

ที่สามารถย่อความ สรุปความ ตีความ และแปลความจากเรื่องที่อ่าน

3) ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่าหรือการอ่านขั้นวิจารณ์ (Evaluation level or critical reading level) คือการอ่านที่อาศัยความรู้และประสบการณ์ ประเมินค่ามาช่วยพิจารณาตัดสินวินิจฉัยเรื่องราวที่อ่านได้อีกต่อหนึ่ง

กรมวิชาการ (2536) ได้แบ่งความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 4 ประการ ดังนี้คือ

1) การอ่านและเข้าใจตามตัวหนังสือ ได้แก่ การอ่านเพื่อหาคำตอบ เพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่อง เพื่อทำตามคำสั่ง เป็นการอ่านที่ใช้ความจำในการอ่าน

2) การอ่านเพื่อตีความ เป็นการอ่านเพื่อหาความคิดสำคัญของเรื่อง หาข้อสรุปของเรื่อง หาเหตุผลและผลของการแก้ปัญหา

3) การอ่านเพื่อวิเคราะห์ เป็นการอ่านเพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน ตัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าในสิ่งที่อ่าน เป็นการอ่านเพื่อหาความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความเพ้อฝัน หรือสามารถบอกได้ว่าข้อความใดแสดงถึงการโฆษณาชวนเชื่อ

4) การอ่านเพื่อสร้างสรรค์ เป็นการอ่านแล้วสามารถบอกแนวคิดของเรื่องได้ หาข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

จะเห็นได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่าน แต่ละระดับมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนั้น ครูจึงควรนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์ในการอ่านให้เหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถในการอ่านของนักเรียน

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและจิตวิทยาการอ่าน

2.4.1 การเรียนรู้

การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นอาจเกิดขึ้นจากการลองผิดลองถูก การถูกวางเงื่อนไข การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ หรือเกิดจากการเลียนแบบก็ได้ ซึ่งการเกิดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ นั้น สรุปได้ดังนี้ (ประติพันธ์ อุปรมัย, 2530)

1) การเรียนรู้ที่เกิดจากการลองผิดลองถูกนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ จนกระทั่งเมื่อผู้เรียนพบหนทางที่ถูกต้องหรือเป็นที่พอใจแล้ว

ก็จะนำเอาวิธีการนั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาประเภทเดียวกันกับที่เคยเกิดขึ้นแล้ว

2) การเรียนรู้ที่เกิดจากการวางเงื่อนไข เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนถูกวางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้นั้น อาจจะเป็นการให้แรงเสริมหรือการลงโทษที่กระทำที่หลังจากที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

3) การเรียนรู้ที่เกิดจากการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ย่อย ๆ สะสมอยู่มากพอ และประสบการณ์ย่อย ๆ เหล่านั้นมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอยู่

4) การเรียนรู้ที่เกิดจากการเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเลียนแบบตัวแบบแล้วได้รับผลของการเลียนแบบเป็นที่น่าสนใจ จึงนำวิธีการที่ตนเลียนแบบมาใช้ต่อการแก้ปัญหาในครั้งต่อไป

ในการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ครูต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในตัวผู้เรียน ซึ่งปัจจัยภายในที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น มีดังต่อไปนี้ (ประติพันธ์ อุปรมัย, 2530)

1) วุฒิภาวะและความพร้อม วุฒิภาวะเป็นความเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ เมื่อรวมกับความรู้พื้นฐานและความสนใจของผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียน ซึ่งการสอนที่สอนเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนจะทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่น่าสนใจมากที่สุด

2) เชาวน์ปัญญา เชาวน์ปัญญา เป็นระดับความสามารถทางสมองในการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีระดับเชาวน์ปัญญาแตกต่างกัน คนที่มีระดับเชาวน์ปัญญาสูงย่อมจะเรียนรู้และเข้าใจบทเรียนได้เร็วและดีกว่าคนที่มีความเชาวน์ปัญญาน้อย ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กในห้องเรียน

3) การรับรู้ การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลรับสัมผัสสิ่งเร้า และใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมแปลความหมายของสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้น การที่ผู้เรียนจะรับรู้ได้ถูกต้องหรือรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งเร้าในขณะรับรู้ และลักษณะของผู้เรียนในขณะที่จะรับรู้

4) อารมณ์ อารมณ์หมายถึงสภาพที่บุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีทั้งอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ เมื่อผู้เรียนเกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น อารมณ์จะกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นอารมณ์ของผู้เรียนจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในแง่ที่ว่า ถ้าผู้เรียนอยู่ในอารมณ์ที่ต้องการจะเรียน ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับบทเรียนและตั้งใจเรียน

5) ทักษะคิด ทักษะคิด หมายถึงสมาพจิตใจของบุคคลที่มีผลมาจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ถ้าผู้เรียนมีทักษะคิดที่ดีต่อผู้สอน วิธีการสอนหรือบทเรียนที่ตนต้องเรียน จะมีอิทธิพลทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น หรือให้ความสนใจต่อบทเรียนหรือต่อการสอนนั้น ๆ

2.4.2 ทฤษฎีการอ่าน

การอ่านเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการประกอบกันเข้าอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่ง สุมิตรา อังวัฒนกุล (2527) ได้สรุปถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

1) การอ่านที่เน้นพฤติกรรม มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสม ในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้นที่มีความซับซ้อน แต่ทักษะที่เป็นพื้นฐานก็จะถูกหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านกลวิธีการฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอักษร และส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

2) การอ่านที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ มีแนวคิดว่าการศึกษารวมทุกอย่างต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การรู้จักสะสมความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้นทฤษฎีความรู้ความเข้าใจจึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลาง ในการติดตามตัวแปรต่าง ๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับความรู้จักเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และแสดงออกอย่างเหมาะสม

3) การอ่านที่เน้นทฤษฎีพัฒนาการ มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยที่ต้องพึ่งผู้อื่น และจะพัฒนาไปตามความเจริญของแต่ละวัย สิ่งสำคัญที่สุดของช่วงอายุ คือ จะมีการเรียนรู้หรือทักษะเฉพาะอย่างในแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากในช่วงนั้นไม่เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมพัฒนาการการเรียนรู้ในช่วงนั้นก็จะบกพร่องไป และจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในส่วนนั้นในภายหลัง ดังนั้นช่วงพัฒนาการต่าง ๆ จึงมีผลต่อการเรียนรู้

จากทฤษฎีการอ่านดังกล่าว จะช่วยให้ครูเข้าใจถึงแนวคิดต่าง ๆ ของการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นหลักหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการอ่าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

2.4.3 ความพร้อมในการอ่าน

การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน สามารถอ่านได้ดีมีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนการอ่าน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความพร้อมนั้นมีหลายประการ ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวเอาไว้ดังนี้

ณรงค์ ทองปาน (2526) ได้แสดงความคิดเห็นถึงเรื่องความพร้อมในการอ่านว่า เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับเด็ก ประกอบไปด้วย

- (1) ความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่
 - ความสามารถในการมองเห็น
- (2) ความพร้อมทางสมอง
- (3) ความพร้อมทางอารมณ์
- (4) ความพร้อมทางวิชาการ

2) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย

- (1) อาชีพของบิดามารดา
- (2) บุคคลแวดล้อมสังคมที่เด็กอยู่
- (3) เหตุการณ์อื่น ๆ

พิกุล ประเสริฐศรี (2530) ได้แยกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเอาไว้ดังนี้

1) องค์ประกอบทางสติปัญญา พัฒนาการทางสมองของเด็กจะมีอิทธิพลต่อการดูดซึมรับไว้ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนแยกแยะข้อมูลเหล่านั้นและเก็บไว้ในความทรงจำ เพื่อนำไปใช้ในภายหลัง

2) องค์ประกอบทางอารมณ์และสังคม เด็กที่เข้าโรงเรียนถึงแม้จะมีอายุจริงเท่ากัน แต่วุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมแตกต่างกัน เด็กที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมมักจะมี ความเชื่อมั่นในตนเอง และความนับถือตนเอง ซึ่งเด็กเหล่านี้มักจะรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ถ้าเด็กมีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยหรือมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมต่ำ ก็ยังไม่เป็นผลดีต่อความก้าวหน้าทาง การอ่าน

3) องค์ประกอบทางร่างกาย ประกอบไปด้วยวุฒิภาวะ สายตา การได้ยิน การ บังคับกล้ามเนื้อ การพูด ความตั้งใจ และความผิดปกติทางประสาท

4) องค์ประกอบทางด้านโอกาส ประสบการณ์ การศึกษา ภูมิหลังทางประสบการณ์ ที่กว้างขวาง เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดในการรู้จักโลกภายนอก...การอ่านเป็น

กระบวนการคิดและฝังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้น ถ้าจะให้การอ่านเป็นไปอย่างมีความหมาย เด็กจำเป็นต้องมีภูมิหลังทางภาษามากพอสมควร ต้องรู้จักความหมายของคำต่าง ๆ ต้องเข้าใจความคิดต่าง ๆ ในหนังสือที่อ่าน ต้องสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง จะเห็นได้ว่า ในการสอนอ่านนั้นถ้าจะให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงความพร้อมในการอ่านของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมทางด้านร่างกาย, สติปัญญา, อารมณ์ และสังคม และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

2.4.4 ความสนใจในการอ่าน

คนเราจะมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกันไปตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กช่วงอายุ 9-10 ปี ไว้ดังนี้

รัญจวน อินทรกำแหง (2525) ได้กล่าวถึงเด็กอายุ 9 - 10 ปี ว่าเป็นช่วงที่มีความสนใจในการอ่านอย่างจริงจัง เด็กชายและเด็กหญิงแยกกันอ่านตามความสนใจของตน เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุ้มกระจุ่ม นิทาน นิยาย เด็กชายชอบเรื่องเครื่องยนต์กลไก การผจญภัย เด็กวัยนี้ จะชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2535) ได้สรุปผลการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็กที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ร่วมกับ UNESCO ระหว่างวันที่ 18-28 พฤษภาคม 2523 ว่า เด็กอายุระหว่าง 8-10 ปี ชอบนวนิยาย สารคดี ชอบอ่านหนังสือด้วยตนเอง ชอบหนังสือที่มีเนื้อหาสาระ เรื่องวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ เครื่องยนต์กลไก ชีวิตประวัติของบุคคลสำคัญ

ผุสดี ภูอินทร์ (2526) สรุปถึงความสนใจของเด็กอายุระหว่าง 9 - 10 ปี ว่า เด็กผู้ชายชอบเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกการผจญภัย ความตื่นเต้น ส่วนเด็กผู้หญิงชอบนิทาน นิยาย และทั้งเด็กผู้หญิงและผู้ชายเริ่มสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริง และบุชาวีรบุรุษและวีรสตรี

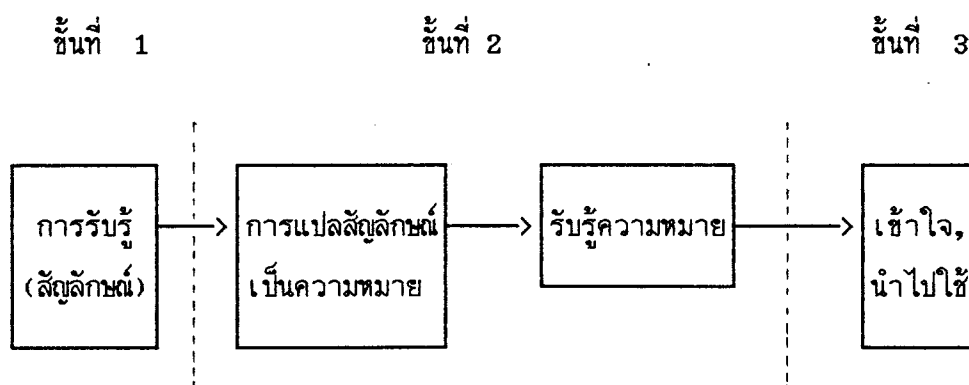
จะเห็นว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสนใจที่จะอ่านเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง เรื่องผจญภัย ลึกลับ ตื่นเต้น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประวัติของบุคคลสำคัญ

2.5 เอกสารที่เกี่ยวกับการอ่านในใจ

2.5.1 ลักษณะของการอ่านในใจ

การอ่านโดยทั่วไปนั้นจำเป็นต้องอ่านในใจ เพราะการอ่านในใจทำให้อ่านได้เร็ว หนื่อยช้า และทำให้ผู้อ่านมีสมาธิในการอ่าน ไม่รบกวนผู้อื่นที่อยู่ใกล้เคียง ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2530) กล่าวถึงการอ่านในใจว่า เป็นการทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่มีผู้บันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีภาณุจน์ (2531) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการอ่านในใจว่า เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรออกเป็นความคิด ซึ่งอาจเพียงเพื่อให้ทราบความเป็น ไปส่วนรวม หรือจับใจความสำคัญ และการอ่านในใจเข้าใจเนื้อความได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียง สมพร มั่นตะสูตรแห่งพานิชย์ (2534) กล่าวถึงการอ่านในใจเอาไว้ สรุปได้ว่า การอ่านในใจเป็นการอ่านให้รู้เรื่อง เป็นส่วนหนึ่งของการอ่านและการพิจารณา และ Goodman (อ้างถึงใน ศรีสุตา จริยากุล, 2534) ได้สรุปกระบวนการในการอ่านในใจเอาไว้ ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 การรับรู้(ตัวหนังสือ) ขั้นที่ 2 เป็นการแปลสัญลักษณ์เป็นความหมาย และรับรู้ความหมาย

จากลักษณะการอ่านในใจดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านในใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ภาษาและความคิด คือเป็นกระบวนการถ่ายทอดสัญลักษณ์(ตัวอักษร) ออกเป็นความคิด เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ทั้งในระดับข้อเท็จจริงตามตัวอักษร ขั้นตีความ และขั้นวิจารณ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นกระบวนการอ่านได้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 4 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงกระบวนการอ่านในใจ

2.5.2 ความสำคัญของการอ่านในใจ

ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านในใจ จะเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ กรมวิชาการ (2524) กล่าวถึงทักษะการอ่านในใจว่า เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการอ่าน เพราะเป็นการอ่านที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านในใจว่า ถ้านักเรียนมีทักษะการอ่านในใจอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนก็จะเป็นผู้ที่รอบรู้ สามารถแสวงหาความรู้จากการอ่านได้อย่างมากมาย สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ในการพูด และเขียน

บันลือ พฤษะวัน (2534) กล่าวว่า "การอ่านที่มุ่งประโยชน์ได้ดี่นั้นคือ การอ่านในใจ เพราะการอ่านในใจที่ดีนั้น ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว"

ฉวีลักษณ์ บุญะกาญจน (2525) ได้สรุปถึงการอ่านในใจว่า เป็นการอ่านเฉพาะบุคคล ซึ่งผู้อ่านมุ่งที่จะจับใจความอย่างรวดเร็ว รู้เรื่อง และเข้าใจถูกต้อง

จากความสำคัญที่นักการศึกษากล่าวเอาไว้ จะเห็นได้ว่า การอ่านในใจเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เป็นการอ่านที่คนเราใช้มากในชีวิตประจำวัน ถ้าผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านในใจแล้ว จะเข้าใจความหมายและเรื่องราวที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง

2.5.3 แนวการสอนอ่านในใจ

คู่มือครูการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนอ่านในใจไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2524)

- 1) การสอนอ่านเพื่อจับใจความ มีขั้นตอนในการฝึกต่อไปนี้
 - อ่านผ่าน ๆ ไปตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง
 - อ่านให้ละเอียด ทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน
 - อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจในข้อความบางตอนให้แน่นอนและถูกต้อง
 - ตอบคำถามสั้น ๆ เพื่อทดสอบความเข้าใจ
 - เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง
- 2) การสอนให้คิด โดยใช้วิธีการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งอาจใช้วิธี

ตั้งคำถามจากข้อความที่อ่าน หรือให้ฝึกตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านด้วยตัวเอง แล้วให้วิจารณ์ คือ
 ให้แสดงความรู้สึกของตนที่มีต่อตัวละคร หรือเรื่องราวที่อ่านว่า ดีหรือไม่ดี ชอบหรือไม่ชอบ สนุก
 หรือไม่สนุก ควรเชื่อหรือไม่ เพราะเหตุใด

บันลือ พฤษะวัน (2530) กล่าวถึงแนวในการฝึกอ่านในใจไว้ สรุปได้ดังนี้

- 1) ใช้การฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจเบื้องต้น เช่น
 - ให้อ่านบัตรคำสิ่งที่มีภาพประกอบ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติ
 - ฝึกบันทึกจากบัตรประโยค โดยใช้เครื่องกวาดสายตา (Tachistoscope)
- 2) ก่อนที่จะมอบหมายให้อ่าน ควรจะพิจารณาถึงคำศัพท์ วิธีอ่าน และทำความเข้าใจ
 ความหมายด้วยภาพ

- 3) ฝึกอ่านเรื่องราว หรือนิทานสั้น ๆ แล้วกำหนดให้ตอบคำถามเพื่อแสดงถึงความเข้าใจ
- 4) ฝึกอ่านบทเรียนเพื่อหาคำตอบจากคำถามที่ครูกำหนดให้
- 5) การอ่านในใจ นอกจากจะเน้นเรื่องความถูกต้อง ความเข้าใจความหมายแล้ว ยัง
 เน้นเรื่องความเร็วในการอ่านด้วย

- 6) ใช้วิธีการเตารูปประโยค

กรมวิชาการ (2536) ได้เสนอแนวการสอนอ่านในใจไว้ ในคู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับ
 หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับ
 ปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ และสอนให้สัมพันธ์กับการสอนฟัง
 พูดและเขียน ซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังนี้

- 1) การเตรียมการอ่าน

- สร้างพื้นฐานประสบการณ์การอ่าน โดยให้ดูภาพและสนทนาเกี่ยวกับภาพ
 อภิปรายเกี่ยวกับชื่อเรื่องและความหมาย อ่านคำใหม่ในบทเรียน อภิปรายเกี่ยวกับความหมาย
 ของคำยาก เป็นต้น

- ตั้งจุดประสงค์การอ่าน ได้แก่ อ่านเพื่อหาคำตอบ อ่านเพื่อจัดลำดับเหตุการณ์
 อ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ อ่านเพื่อสรุปความหรือย่อความ
 อ่านเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและผล อ่านเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อมูล
 หรืออ่านเพื่อแยกความคิดเห็นและข้อเท็จจริง เป็นต้น

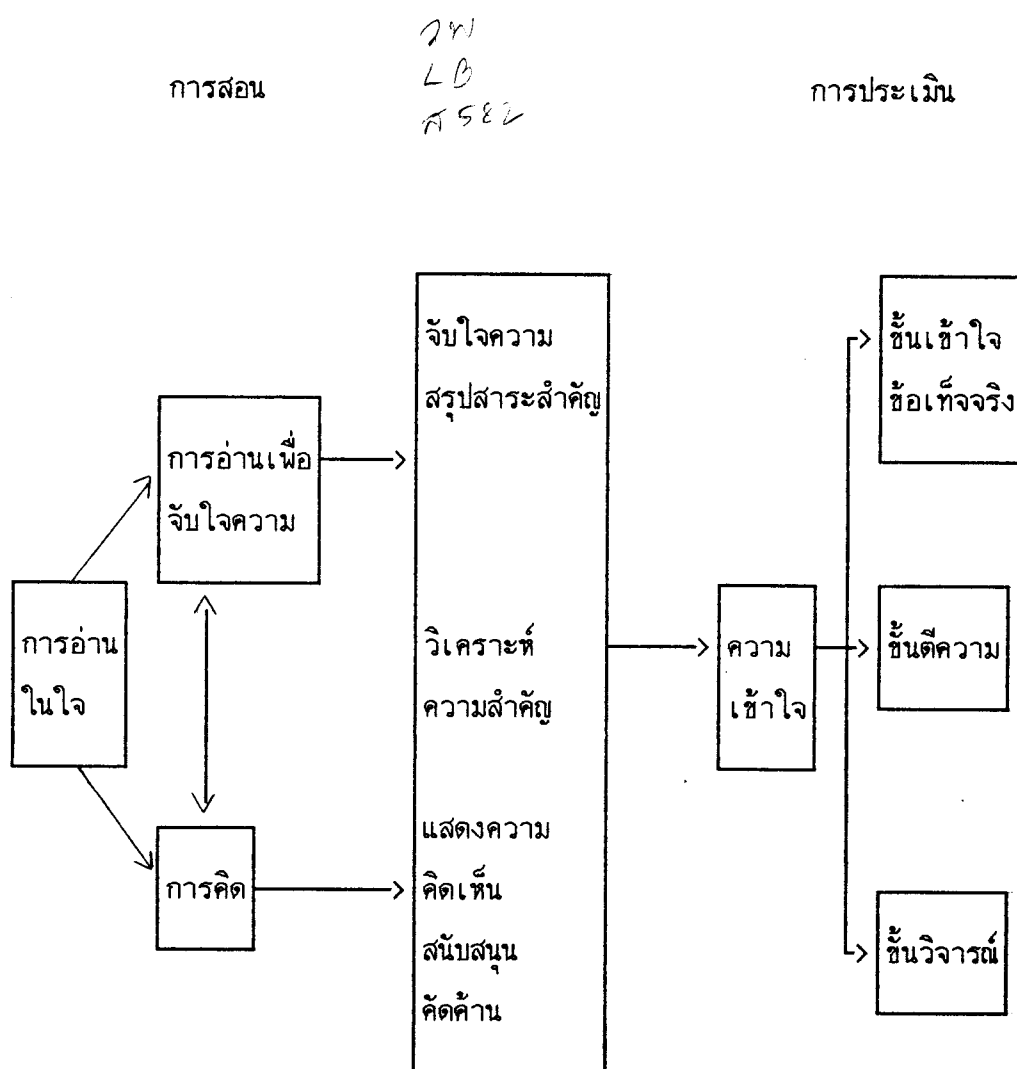
- 2) อ่านในใจ

- อ่านในใจ การอ่านในใจให้อ่านในใจตลอดทั้งเรื่อง ไม่ควรแยกการอ่านเป็น
 ตอนหรือเป็นย่อหน้า ควรฝึกการอ่านเร็วด้วย

- ตอบคำถามปากเปล่า เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่าน คำถามควรเป็นคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ไม่ควรตั้งคำถามแต่เฉพาะความจำเท่านั้น

3) การอภิปรายโครงเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง

จากแนวการสอนอ่านในใจดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การสอนอ่านในใจนั้น เน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยสอนทั้งการอ่านเพื่อจับใจความ และกระบวนการคิด ซึ่งการอ่านในใจกับความเข้าใจในการอ่านนั้น มีความสัมพันธ์กัน ดังแสดงในแผนภาพที่ 5 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านในใจและความเข้าใจในการอ่าน

2.5.4 การพัฒนาทักษะการอ่านในใจ

ในการพัฒนาทักษะการอ่านในใจเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ นั้น นักเรียนต้องฝึกฝนทักษะที่จำเป็นหลายประการ ก็เพื่อให้สามารถอ่านหนังสือด้วยความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่ว่าจะเป็น การฝึกอ่านเร็ว การอ่านจับใจความ การอ่านตีความ และการอ่านอย่างใช้วิจารณญาณ ซึ่งในแต่ละทักษะมีนักการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเอาไว้ดังต่อไปนี้

2.5.4.1 การฝึกอ่านเร็ว

เสริมศรี ทอทิมาวรกุล (2529) กล่าวถึงการอ่านเร็วว่าเป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างคร่าว ๆ เพื่อจับใจความสำคัญของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน การฝึกให้เด็กอ่านได้เร็วนั้นครูจะต้องฝึกเด็กในสิ่งต่อไปนี้คือ

- 1) การจับตา ได้แก่ ตอนที่สายตาจับตัวหนังสือ เป็นจุด ๆ โดยสายตาจะจับอยู่เป็นเวลาเพียงเล็กน้อย แล้วก็เคลื่อนที่ต่อไป
- 2) ช่วงสายตา ได้แก่ ระยะจากจุดที่สายตาจับจุดหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่งที่สายตาจับในตัวต่อไป ครูต้องฝึกให้เด็กขยายช่วงสายตาให้กว้างขึ้น
- 3) การย้อนกลับ ครูต้องฝึกมิให้มีการย้อนกลับไปอ่านข้อความที่อ่านมาแล้วเพราะจะทำให้เสียเวลา
- 4) การเปลี่ยนบรรทัด ต้องฝึกให้เด็กเปลี่ยนบรรทัดให้แม่นยำและรวดเร็ว

2.5.4.2 การอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่า เรื่องนั้นเป็นเรื่องอะไรสำคัญตรงไหน และหมายความว่าอย่างไร (กรมวิชาการ, 2522) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าหรือหลายย่อหน้า ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ (สมบัติ, 2531)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้อ่านได้เร็ว จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจเรื่องราว แสวงความคิดเห็นและนำความรู้ ความคิด และสาระอื่น ๆ ไปใช้ประโยชน์

พันธุ์ทิพา หลายเลิศบุญ (2535) นุชน้อย สกิริอังกูร (2535) ได้เสนอแนวการอ่านจับใจความสอดคล้องกัน 2 แบบ ดังนี้

- 1) การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการอ่านเพื่อรู้ และจะได้ตัดสินใจคุณค่าของหนังสือหรือเรื่องที่อ่านนั้น ๆ ผู้อ่านอาจต้องตั้งคำถามให้ตอบกว้าง ๆ ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และพยายามตอบคำถามสั้น ๆ แต่ให้ได้ใจความชัดเจน

2) การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านที่ละเอียดมากเพื่อเก็บสาระของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านอาจจะสังเกตประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ซึ่งประโยคใจความสำคัญอาจจะอยู่บรรทัดแรก ตอนกลาง หรือตอนท้ายของย่อหน้า

อุทัย ภิรมั่น (2529) ได้เสนอแนวทางการฝึกอ่านจับใจความเอาไว้ สรุปดังนี้

1) ให้รู้จักกำหนดเป้าประสงค์ในการอ่านก่อนที่จะอ่านไว้อย่างกว้าง ไว้ว่าต้องการจะทราบอะไร

2) พยายามทำความเข้าใจในรูปแบบของภาษาจากข้อความที่อ่าน เช่น พิจารณาโครงสร้างประโยค และค้นหาความหมายของคำศัพท์จะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น

3) ทำความเข้าใจโดยอาศัยบริบทจากข้อความข้างเคียง ได้แก่ การสังเกตข้อความต่อเนื่องก่อนและหลัง คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และการสรุปความ

4) สอนให้ผู้เรียนรู้จักคาดการณ์ล่วงหน้าในเวลาอ่าน เพราะจะทำให้เข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น

5) ทดสอบว่าสิ่งที่คาดการณ์ไว้ถูกต้องหรือไม่เพียงใด

6) หลอมความคิดเข้าเป็นความเข้าใจ คือ รวบรวมความจำ ความคิดที่ได้จากการอ่านทั้งหมดเข้าเป็นความเข้าใจ

กรมวิชาการ (2524) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการอ่านจับใจความ ที่ควรฝึกให้กับนักเรียนเอาไว้ดังนี้ คือ

1) อ่านผ่าน ๆ ไปตลอด เพื่อรู้ว่าเรื่องนั้นว่าด้วยเรื่องอะไรบ้าง จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2) อ่านให้ละเอียด ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3) อ่านซ้ำตอนที่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจในข้อความบางตอนให้แน่นอนและถูกต้อง

4) ตอบคำถามสั้น ๆ เพื่อทดสอบความเข้าใจ

5) เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

2.5.4.3 การอ่านโดยใช้วิจารณญาณ

การอ่านโดยใช้วิจารณญาณ เป็นการอ่านเพื่อตีความ และวิจารณ์เนื้อเรื่องที่อ่าน กล่าวคือ อ่านโดยพิจารณา วิเคราะห์เหตุผล ไตร่ตรองดูว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านนั้น มีความหมายแอบแฝงอยู่หรือไม่ ผู้เขียนมีจุดประสงค์และเจตนาอย่างไร ได้ข้อคิดอะไร และ

นำเชื่อถือเพียงใด (มุสตี กุญอินทร์, 2529) ซึ่งการสอนอ่านโดยใช้วิจารณ์มุ่งให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญและแสดงความคิดเห็น สนับสนุน คัดค้าน ข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านนั้น

1) การอ่านตีความ

การอ่านตีความเนื้อเรื่องที่อ่าน เป็นการพยายามทำความเข้าใจแนวความคิดของผู้เขียนตามจุดประสงค์ของผู้เขียน (ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2525) เพื่อพิจารณาว่าข้อความหรือเรื่องที่อ่านนั้น ๆ มีความหมายที่แท้จริงอย่างไร ซึ่งผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาวิเคราะห์สิ่งที่อ่าน ให้เข้าใจวัตถุประสงค์และเจตนาของผู้เขียน สรุปแนวคิด จบใจความสำคัญ และอธิบายขยายความได้ (สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์, 2531)

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525) กำหนดหลักการอ่านตีความไว้ 4 ประการ ดังนี้

(1) ตีความหมายคำสำคัญให้เข้าใจตรงกับผู้เขียน เพื่อจะได้เข้าใจแนวคิดของผู้เขียน และเข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่องอย่างแท้จริง

(2) ค้นหาประโยคที่สำคัญที่สุดในแต่ละประเด็น เพื่อให้เข้าใจแนวคิดของผู้เขียน

(3) สรุปแนวคิดของผู้เขียนเป็นรูปการอ้างเหตุผล โดยดูว่าประโยคใดเป็นเหตุ ประโยคใดเป็นผล ประโยคใดบ้างเป็นเหตุผล ประโยคใดบ้างเป็นข้อสรุป

(4) ตัดสินว่าปัญหาใดผู้เขียนแก้ได้ ปัญหาใดแก้ไม่ได้

2) การอ่านวิจารณ์

การอ่านวิจารณ์ เป็นการใช้ความคิด เหตุผลตัดสินปัญหาและวินิจฉัยข้อความ หรือเรื่องราวที่อ่านว่า ควรเชื่อหรือไม่ มีคุณค่าเพียงใด มีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไร ซึ่งผู้อ่านจำเป็นต้องแยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นของผู้เขียนออกจากกัน ใช้ความรู้ ประสบการณ์มาประเมินสิ่งที่อ่าน โดยจะต้องมีใจเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ทำใจให้กว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (มุสตี กุญอินทร์, 2529)

บันลือ พฤษะวัน (2534) ได้เสนอแนวการฝึกอ่านวิจารณ์เอาไว้ สรุปได้ดังนี้

(1) อ่านนิทานแล้วฝึกประเมินตัวละครดีหรือไม่ดีอย่างไร ให้เหตุผลประกอบ

(2) อ่านข้อความหรือเรื่องราวตอนใดตอนหนึ่ง แล้วให้เหตุผลว่า สมเหตุสมผลหรือไม่ เช่น ความเป็นไปได้ สอดคล้องกับเหตุการณ์ สถานการณ์ ฤดูกาล ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและคุณธรรมเพียงใด

(3) วิเคราะห์บุคลิกตัวละครในนิทานหรือเรื่องราวว่า เหมาะสมกับสภาพการณ์ในท้องเรื่องหรือไม่ อย่างไร

จะเห็นได้ว่า การอ่านโดยใช้วิจารณ์ เป็นการอ่านเพื่อตีความโดยแปลความ ขยายความ วิเคราะห์ความสำคัญของข้อความหรือเรื่องราวที่อ่าน และวิจารณ์ โดยประเมิน แสดงความคิดเห็น สืบค้นคัดค้าน ข้อความหรือเรื่องที่อ่าน

2.5.5 เทคนิควิธีสอนที่นำมาใช้พัฒนาการอ่านในใจ

2.5.5.1 การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูจะต้องช่วยผู้อ่านให้สามารถนำความรู้เดิม เชื่อมโยงข้อความใหม่ในหนังสือที่อ่าน ซึ่งเป็นการพิจารณาโครงสร้างความรู้ มีวิธีสอนดังนี้ (กรมวิชาการ, 2536)

- 1) สอนอ่านจากบทเรียนสั้น ๆ โดยสอนจากคำไปสู่วลี จากวลีไปสู่ประโยค จากประโยคไปสู่ย่อหน้า
- 2) สอนอ่านโดยให้นักเรียนอ่าน แล้วทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า ต่อไปผลของ เหตุการณ์นั้นควรเป็นอย่างไร
- 3) ถ้านักเรียนไม่มีโครงสร้างความรู้ของเรื่องที่อ่าน ครูควรสร้างความรู้พื้นฐาน โดยการสนทนาเรื่องในบทอ่าน
- 4) ให้นักเรียนตั้งคำถามก่อนอ่านและคำถามหลังอ่าน

2.5.5.2 การสอนเขียนแผนภูมิเนื้อหา

การสอนเขียนแผนภูมิเนื้อหา เป็นการสอนที่ฝึกให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการสร้างแผนภูมิ เนื้อหา โดยการวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากการอ่านเป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย แล้วโยงเส้นแสดงความสัมพันธ์ ซึ่งแผนภูมิเนื้อหานี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่ยากได้ง่าย และจำได้ดี ขั้นตอนในการแนะนำให้นักเรียนฝึกหัดสร้างแผนภูมิเนื้อหานี้มีดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2532)

- 1) ขั้นสำรวจ (survey) เด็กอ่านหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ภาพประกอบ และคำอธิบายภาพ สรุปท้ายบท วัตถุประสงค์ของหนังสือบทเรียน เพื่อพิจารณาว่าบทเรียนนี้พูดเรื่องอะไร และบรรยายไว้ในลักษณะใด
- 2) ขั้นคิดทำแผนภูมิเป็นตัวแทน (represent) เมื่อนักเรียนอ่านจบบทแล้ว ก็ควรจะมองภาพออกว่าเนื้อหาที่อ่านนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- 3) อ่านบททวนและสร้างแผนภูมิ (read with comprehensive monitoring) ให้เด็กลองทำแผนภูมิดู แล้วอ่านบททวนเพื่อเอาเนื้อหาเติมลงในแผนภูมินั้น และพยายามปรับแผนภูมิให้เข้ากับเนื้อหา

4) จัดทำโครงร่างของบทเรียน (outline) เมื่อนักเรียนเต็มข้อความสำคัญในแผนภูมิแล้ว ก็ควรจะทำโครงร่างทั้งหมด

5) ขั้นสรุป (summary) นักเรียนเขียนบรรยายสรุปสั้น ๆ ประกอบแผนภูมิเพื่อความเข้าใจ

2.5.5.3 การสอนโดยใช้คำถาม

การสอนโดยใช้คำถาม เป็นวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดในขณะที่กำลังอ่าน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้คำถามที่หลากหลาย เหมาะสม (Smith, 1982)

Smith (1982) ได้เสนอแนะการพัฒนาทักษะในการตั้งคำถามเอาไว้ดังนี้

1) การถามเพื่อกระตุ้นการคิดนั้น ให้ใช้คำถามที่หลากหลายชนิด หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่เน้นความจำและแปลความ

2) ถามให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยใช้คำถามว่า ทำไมคุณคิดเช่นนั้น

3) การถามคำถามนั้น ไม่ให้ความสำคัญกับคำตอบว่าจะถูกหรือไม่

4) หลีกเลี่ยงคำถามที่สามารถตอบด้วยคำตอบง่าย ๆ ว่า ใช่, ไม่ใช่

5) ตั้งคำถามให้ชัดเจน เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและได้แนวคำตอบ

กรมวิชาการ (2536) เสนอตัวอย่างในการตั้งคำถามเอาไว้ดังนี้

1) เหตุการณ์ในเรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นเมื่อใดและมีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น

2) ใครเป็นคนสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น

3) เหตุการณ์ในเรื่องนี้เริ่มต้นจากเหตุการณ์ใด

4) เหตุการณ์ที่ 1 กับเหตุการณ์ที่ 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5) เหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์มีผลแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร

6) อะไรเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์

7) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง

8) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดผลดีและผลเสียอย่างไร

9) นักเรียนทราบอะไรจากเรื่องที่ย่านนั้นบ้าง

2.5.5.4 วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา

พันทิพา อุทัยสุข (2529) กล่าวถึง วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาว่า เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งนำเอาหลักการพื้นฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา ผู้สอนหรือผู้เรียนและผู้สอนอาจร่วมกันหยิบยกปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมาเสนอต่อกลุ่มผู้เรียน

2) การตั้งสมมติฐาน ผู้เรียนพยายามใช้ความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนมโนคติหลักการ ฯลฯ ที่ได้เรียนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสาเหตุของปัญหา เป็นการทำนาย แล้วให้คำตอบมาก่อน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อพิสูจน์ว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้มีความถูกต้องประการใด

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลมาพิจารณาว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ประการใด

5) การสรุปผล จากข้อมูลที่วิเคราะห์แล้ว ผู้เรียนก็นำมาแก้ปัญหาที่กำหนดไว้แล้วตั้งเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการต่อไป

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2524) กล่าวถึงวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ ว่าเป็นวิธีสอนแบบแก้ปัญหา เพราะจะฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขึ้นตั้งปัญหา ครูควรวางท่ายั่วให้นักเรียนมองเห็นปัญหาโดยอภิปรายซักถาม

2) ขึ้นตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นหาสาเหตุหรือวางแผนในการแก้ปัญหา

3) ขั้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นขั้นที่เด็กได้ลงมือแก้ปัญหาจริง ๆ

4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำผลจากการค้นคว้าที่รวบรวมได้ มาแสดงให้นักเรียนในห้องดู

5) ขั้นสรุปผล เน้นให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์

2.5.5.5 การสอนโดยวิธีการทำนายเรื่องล่วงหน้า

Goodman (อ้างถึงใน อรุณดี สายเสมา, 2536) เห็นว่าผู้อ่านจะมีความสามารถในการอ่านได้ดีเมื่อผู้อ่านรู้จักทำนายเรื่องที่จะอ่านล่วงหน้า

อรุณดี สายเสมา (2536) ได้สรุปถึงการฝึกอ่านโดยใช้วิธีการทำนายว่า ต้องอาศัยประสบการณ์พื้นฐานที่คุ้นเคย และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักอ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุผล ควรถามตัวเองอยู่เสมอว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ผลเป็นอย่างไร รู้จักวิจารณ์ ตัดสินบุคคลในเนื้อเรื่อง แล้วนำมาตั้งคำทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้า ได้ลำดับขั้นในการสอนอ่าน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ข้อสงสัย ในขั้นนี้เป็นการเริ่มต้นในการอ่าน ครูสร้างให้นักเรียนเกิดข้อสงสัย โดยการที่ครูพยายามเสนอวิธีการที่เป็นปัญหาแล้ว ให้นักเรียนพยายามค้นหาข้อเรื่องที่จะเรียนด้วยตัวเอง

ขั้นที่ 2 เริ่มต้นอ่าน ก่อนที่ครูจะแจกเอกสารให้นักเรียนอ่าน ควรแบ่งเรื่องออกเป็น 3 ตอน กำหนดให้นักเรียนอ่านตอนที่หนึ่ง เมื่ออ่านจบแล้วให้ทำความเข้าใจเนื้อเรื่องเล่าเรื่องย้อนกลับ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม

ขั้นที่ 3 ค้นหาจุดสำคัญ ในขั้นนี้ให้นักเรียนอ่านตอนที่สอง เมื่อจบแล้วอภิปรายเหตุการณ์ เล่าเรื่องย้อนกลับตั้งคำถามว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่อวิเคราะห์ตัดสินคำทำนายตอนต่อไป

ขั้นที่ 4 อ่านส่วนสุดท้าย ครูให้นักเรียนอ่านส่วนที่ 3 ทั้งหมด แล้วอภิปรายเปรียบเทียบคำทำนาย ให้นักเรียนจำนวนคำทำนายทั้งหมดว่าถูกต้องหรือใกล้เคียงกับเรื่องเพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล สรุปเนื้อเรื่อง ก่อนประเมินผลให้นักเรียนอ่านทบทวนเนื้อเรื่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้นักเรียนช่วยกันสรุปเนื้อเรื่อง โดยทุกกลุ่มสรุปจาก 8 คำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม ผลที่ได้รับ และข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่าน หรืออาจจะใช้กิจกรรมอื่น ๆ สรุป เช่น เกม ก็ได้ จากนั้นนักเรียนทำแบบฝึกหัด

สรุปได้ว่า การอ่านโดยการทำนายเรื่องล่วงหน้า เป็นกระบวนการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งทำความเข้าใจ และจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยการค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามของตนว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และผลเป็นอย่างไร ตรงกับที่ตนเองคิดเอาไว้หรือไม่อย่างไร

2.5.5.6 การสอนโดยการอภิปราย

การสอนโดยใช้การอภิปราย เป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ที่แต่ละคนมี (ผกา สัตยธรรม, 2529) เพื่อพิจารณาลงความเห็น สนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

ชูศรี สนิทประชากร (2527) ได้เสนอรูปแบบของการอภิปรายเอาไว้สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นวิธีบรรยายหมู่ ประมาณ 2-5 คน มีผู้ดำเนินรายการคอยสรุปแนวคิดอย่างละเอียดให้ฟัง ซึ่งการอภิปรายแบบนี้จะช่วยให้ผู้ฟังได้ความรู้และได้แนวคิดที่ละเอียดกว้างขวาง
- 2) เป็นการอภิปรายที่แบ่งผู้อภิปรายเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นตัวแทนของผู้ฟัง กลุ่มหนึ่งเป็นผู้พูดและมีผู้ดำเนินการอภิปราย
- 3) เป็นการอภิปรายเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน โดยมีครูหรือผู้มีความรู้เรื่องนั้น ๆ เป็นที่ปรึกษาทุกคนเป็นผู้ร่วมอภิปราย

2.5.5.7 การสอนย่อความ

การสอนย่อความ เป็นการสอนให้เด็กนักเรียนจับใจความสำคัญของข้อความ หรือ เรื่องต่าง ๆ เป็นวิธีการฝึกอ่านให้รู้ว่าตอนไหนสำคัญ ตอนไหนไม่สำคัญ ให้รู้จักจุดมุ่งหมายของผู้เขียน และหัวใจของเรื่องที่แท้จริง เน้นให้นักเรียนได้สรุปข้อความหรือเรื่องราวที่อ่าน ออกมาเฉพาะใจความสำคัญ (กรมวิชาการ, 2534) ซึ่งวิธีสอนและกิจกรรม สรุปได้ดังนี้

- 1) ตัดทอนประโยคให้สั้นลง เหลือแต่ใจความสำคัญ
- 2) แจกข้อความหรือเรื่องสั้น ให้ทุกกลุ่มย่อเรื่องแล้วนำเรื่องที่ย่อแล้วเปลี่ยนกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อย่อให้สั้นลงอีก แต่ให้ได้ใจความสำคัญ

- 3) แจกข้อความให้เด็กอ่านแล้วกำหนดเวลาให้ย่อ

2.5.5.8 การสอนอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์

การสอนอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์ เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียงลำดับเรื่องราว เหตุการณ์ ความต่อเนื่องของเหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนรู้จักคิดหาเหตุผลต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้น (บันลือ พฤษะวัน, 2530) แนวทางในการฝึกการอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์นั้น บันลือ พฤษะวัน (2534) กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้

- 1) ให้นักเรียนอ่านนิทานหรือข่าวเหตุการณ์แล้วบอกประโยคที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน
- 2) อ่านนิทานหรือเรื่องราวแล้วตอบคำถามอรรถนัย เช่น ทำไม เพราะอะไร
- 3) นำคำตอบของนักเรียนมารวบรวมกันอภิปรายถึงเหตุผลว่า ถูกต้องหรือไม่
- 4) ให้นักเรียนแบ่งขั้นตอนจากนิทาน โดยตั้งคำถามถามตัวเองในขณะที่อ่าน แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

- ใคร หรือใครกับใคร
- ทำอะไรกับใคร
- ที่ไหน เมื่อใด
- เหตุการณ์เป็นอย่างไร
- ผลเป็นอย่างไร

2.5.5.9 การสอนอ่านโดยใช้การบันทึกความรู้

การสอนอ่านโดยใช้การบันทึกความรู้ เป็นวิธีการสอนอ่านที่มุ่งให้ผู้เรียนจดจำข้อความ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้ และสามารถนำเรื่องราวต่าง ๆ นั้น ไปใช้ประโยชน์ในการพูด หรือเขียนได้ ซึ่งวิธีในการบันทึกความรู้นี้มี ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2536)

- 1) อ่านเรื่องหรือดูให้เข้าใจ

2) ตั้งคำถาม ตอบคำถามว่า อ่านหรือดูเรื่องอะไร เรื่องนั้นเป็นอย่างไร เรื่องนั้นมีลำดับเรื่องราวเป็นอย่างไร ฯลฯ

3) นำคำตอบมาเรียบเรียงจัดบันทึกเป็นเรื่องราว

2.5.5.10 การสอนอ่านเพื่อหาคำตอบ

บันลือ พฤษะวัน (2534) กล่าวถึงกิจกรรมการสอนอ่านเพื่อหาคำตอบว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน อันเป็นจุดประสงค์สำคัญของการสอนอ่าน เป็นการให้ความสนใจในการอ่านจากเรื่องราวมาตอบ เป็นการเรียนรู้วิธีตอบปัญหาจากการอ่านเอง ทำความเข้าใจเองโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถหาแหล่งคำตอบให้ได้ หรือรู้วิธีหาคำตอบจากการอ่านได้ด้วยตัวเอง

สุวรรณ ปะวรรณจะ (2522) กำหนดลำดับขั้นในการสอนอ่านเพื่อหาคำตอบดังนี้

- 1) ขั้นตั้งปัญหาหรือตั้งคำถาม
- 2) ขั้นค้นหาคำตอบ
- 3) ขั้นตอบ

2.5.5.11 การสอนอ่านโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

การสอนโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นวิธีการสอนที่ใช้การกระทำต่าง ๆ ฝึกให้นักเรียนสนใจในการอ่าน เห็นความสำคัญของการอ่าน เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนให้ถึงระดับการอ่านเป็น ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะที่เข้าใจ จูงใจ กระตุ้น แนะนำให้อยากรู้อยากเห็น และสร้างบรรยากาศในการอ่าน (แมนมาส ชวลิต, 2530)

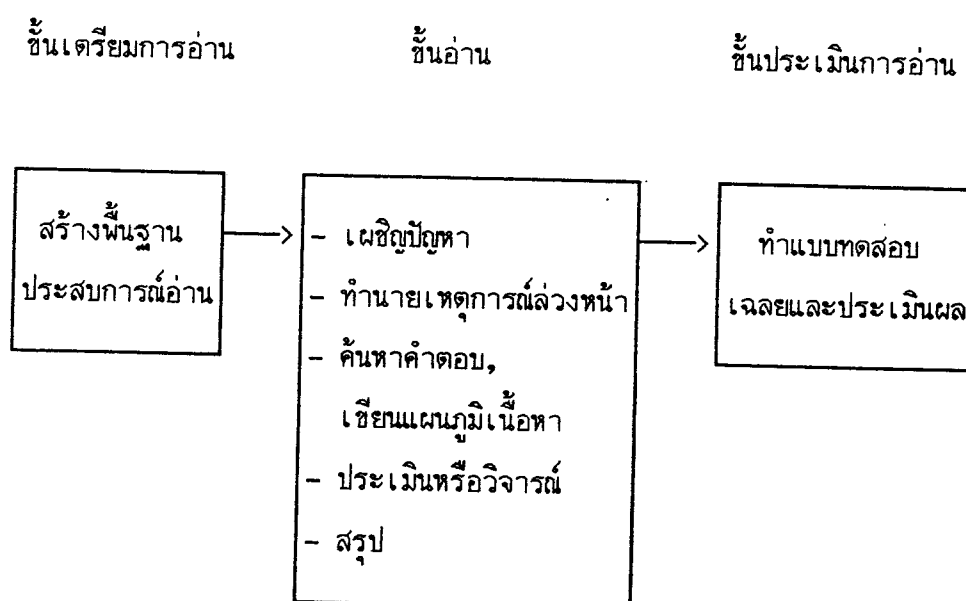
กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มุ่งส่งเสริมทักษะการอ่านในใจมีหลายลักษณะ หลายกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น อักษร รุ่งมณี (2524) เสนอเอาไว้ได้แก่ กิจกรรมใครใคร่อ่านอ่านได้ตามใจชอบ, โฆษณาพาสุนัข, ทายภาพ, นักสืบจำเป็น, เรื่องนี้มีข้ออะไรดีเอ่ย, สืบสวน และเรียงลำดับเรื่อง

จากวิธีการสอนอ่าน และวิธีการสอนทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านในใจนั้น ครูควรสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานไปจนถึงทักษะการอ่านขั้นสูง โดยเน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ให้สามารถตอบคำถาม จับใจความสำคัญ ทารายละเอียด จัดลำดับเหตุการณ์ หาเหตุผล สรุปความ คิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็น ประเมินและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความหรือเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งกิจกรรมการฝึกอ่านในใจนี้มีหลาย

กิจกรรม เช่น ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถาม ตอบคำถาม คาดการณ์ล่วงหน้า ค้นหาคำตอบ เรียงลำดับเหตุการณ์ เขียนแผนภูมิเนื้อหา เล่าเรื่อง อภิปราย สรุปความ เขียนบันทึก ตลอดจนการประเมินและวิจารณ์ข้อความหรือเรื่องราวที่อ่าน

2.5.7 รูปแบบการสอนอ่านในใจที่พัฒนาขึ้น

จากจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนอ่านในใจของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำหนดไว้ในคู่มือการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งให้ผู้เรียนจับใจความ สรุปสาระสำคัญของข้อความและเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์ความสำคัญของข้อความและเรื่องที่อ่าน และแสดงความคิดเห็น สนับสนุน คัดค้านข้อความและเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล (กรมวิชาการ, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับระดับความเข้าใจ ดังนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนอ่านในใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านทั้ง 3 ระดับ อ่านแล้วสามารถตอบคำถาม จับใจความสำคัญ หารายละเอียด จัดลำดับเหตุการณ์ หาเหตุและผล สรุปความ คิดวิเคราะห์แยกแยะข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น ประเมินและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อความหรือเรื่องที่อ่าน จึงนำแนวการสอนและเทคนิควิธีการสอนอ่านในใจแต่ละทักษะมาพัฒนารูปแบบการสอนอ่านในใจ ดังแสดงในแผนภาพที่ 6 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงรูปแบบการสอนอ่านในใจ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ สุทธิพันธ์ (2529) ทวี นวพลตานนท์ (2533) สมภารถ จัณฑ์ทอง (2533) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความ โดยการใช้แบบฝึกการอ่านมีคะแนนการอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกการอ่าน

โกวิทย์ ไกยสิทธิ์ (2530) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฟัง และการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสารภี จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการฟังกับความสามารถในการอ่านจับใจความ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2533) ได้ศึกษาสัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันวิสาข์ ไวทยรุ่งโรจน์ (2534) ศึกษาเรื่อง การใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก พัฒนา การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดตำหนักใต้ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่าสัมฤทธิ์ผลในการอ่านจับใจความหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิชรัตน์ สิ้นสภาพพงศ์ (2535) ได้พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียน หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ในระดับความเข้าใจในการอ่าน จำแนกและระลึกตามตัวอักษรได้ การอนุมาน การประเมิน และการเห็นคุณค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนมากกว่า 80 % มีความพอใจเห็นประโยชน์ และเห็นว่าโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย จัดได้เหมาะสมแล้ว

อรุณณี สายเสมา (2536) ได้ศึกษาสัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธีการทำนาย ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยวิธีการทำนาย สูงกว่า

เกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อักษร รุ่งมณี (2524) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่าน ระหว่างการสอนแบบปกติ และการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีอัตราเพิ่มที่สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิมฟ์พร อุทัยเลิศ (2525) สายใจ อุณะนันท์ (2528) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการอ่าน โดยการใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้แบบฝึกมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึก

นันทรัตน์ ชื่นชม (2531) มัลลิกา ภักดิ์รงค์ (2531) จรัสศรี กิจบัญญัติอนันท์ (2532) นฤมล กังวาลไกล (2533) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มีความเข้าใจในการอ่านมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีสอนความเข้าใจในการอ่าน 4 วิธี ผลการวิจัยมีดังนี้

- 1) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 2) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วตั้งคำถาม มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 3) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วเขียนเรื่องย่อ มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 4) นักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วอภิปรายตอบคำถามเป็นกลุ่ม มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
- 5) นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนความเข้าใจในการอ่านทั้ง 4 วิธี

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้วิธีวิทยาศาสตร์พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัด 10 ชุด ของนักเรียนพัฒนาสูงขึ้นตามลำดับ และความสามารถในการกำหนดคำทำนาย

ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจารณ์

พรพิตร พจนอารี (2534) ได้ทำวิจัยเรื่องการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก พัฒนาทักษะการอ่านในใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาหลวง กรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า สัมฤทธิ์ผลในการอ่านในใจหลังเรียนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมหมาย โยธากุล (2536) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องประเทศเพื่อนบ้าน ระหว่างการสอนโดยใช้แผนภูมิเนื้อหากับการสอนปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้แผนภูมิเนื้อหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยในประเทศศึกษา พบว่า การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในการอ่านในใจให้มีประสิทธิภาพนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป วรรณกรรมเด็ก แบบฝึกอ่าน และเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ แต่รูปแบบที่เป็นเทคนิควิธีการสอนอ่าน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ติดตัวเด็กไปตลอด สามารถนำไปใช้ได้หลังจากออกโรงเรียนไปแล้ว ยังมีการศึกษาวิจัยเป็นส่วนน้อย สมควรที่จะนำเทคนิควิธีการสอนอ่านต่าง ๆ มาพัฒนาเป็นรูปแบบการสอน ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านในใจให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Davidson (1971) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำถามของครูกับคำตอบของนักเรียน ในขณะที่มีกิจกรรมการอ่านแบบธรรมดา และแบบให้ใช้ความคิดขณะที่อ่าน พบว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านโดยถูกฝึกให้คิดอยู่เสมอ มีแนวโน้มที่จะตอบคำถามไปในรูปคิดเชิงวิจารณ์ และพอใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ส่วนนักเรียนที่เรียนการอ่านแบบธรรมดา มีแนวโน้มที่จะตอบคำถามแบบไม่มีความคิดเชิงวิจารณ์และไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นออกมา

Boyle (1986) ได้ทดลองผลการใช้แผนภูมิเนื้อหาในการสอนความเข้าใจในการอ่าน และการเขียน โดยให้กลุ่มทดลองใช้แผนภูมิเนื้อหาและกลุ่มควบคุมไม่ใช้แผนภูมิเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความจำในเรื่องไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มที่ใช้แผนภูมิเนื้อหาจะสามารถสรุปเรื่องที่อ่าน หรือเขียนย่อความได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้แผนภูมิ แผนภูมิจะเป็นแนวทางให้นักเรียนอ่านและเขียนได้อย่างละเอียด

Wilkinson, (1991) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอ่านในใจ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเล็ก ทดลองกับนักเรียนเกรด 3 ทั้งเด็กเก่ง กลาง อ่อน จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความรู้สึกที่ดีต่อการอ่านในใจ สนใจการอ่านในใจมากกว่าการอ่านออกเสียง เนื่องจากไม่ต้องรอเพื่อนคนที่อ่านช้า